

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

4. oktober 2012 (*)

»Social sikring – bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse – forordning (EØF) nr. 1408/71 – artikel 14, stk. 2, litra b) – en person, der normalt udøver lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område – på hinanden følgende arbejdskontrakter – arbejdsgiver med hjemsted i den medlemsstat, hvor arbejdstageren almindeligvis har ophold – lønnet beskæftigelse udøvet udelukkende i andre medlemsstater«

I sag C-115/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie (Polen) ved afgørelse af 15. december 2010, indgået til Domstolen den 2. marts 2011, i sagen:

Format Urzędzenia i Montaż Przemysław sp. z o.o.

mod

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.N. Cunha Rodrigues, og dommerne A. Rosas, A. Ó Caoimh (refererende dommer), A. Arabadjiev og C.G. Fernlund

generaladvokat: J. Mazák

justitssekretær: fuldmægtig R. Ferey,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 29. februar 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Format Urzędzenia i Montaż Przemysław sp. z o.o. ved advokat W. Barański
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych ved radcowie prawni J. Czarnowski og M. Drewnowski
- W. Kita ved advokat W. Barański
- den polske regering ved M. Szpunar, A. Siwek-Łusarek og J. Fałdyga, som befuldmægtigede
- den belgiske regering ved M. Jacobs og L. Van den Broeck, som befuldmægtigede
- den tyske regering ved T. Henze, J. Möller og A. Wiedmann, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved V. Kreuschitz og M. Owsiany-Hornung, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. maj 2012, afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 14, stk. 2, litra b), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 (EFT 1997 L 28, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1992/2006 af 18. december 2006 (EUT L 392, s. 1, herefter »forordning nr. 1408/71«).

2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem selskabet Format Urz?dzenia i Monta?e Przemys?owe sp. z o.o. (herefter »Format«) med deltagelse af en af dets ansatte, W. Kita, og Zak?ad Ubezpiecze? Spo?ecznych (Socialsikringsinstitut, herefter »socialsikringsinstituttet«) vedrørende bestemmelse af, hvilken lovgivning der i henhold til denne forordning skulle finde anvendelse på W. Kita.

Retsforskrifter

3 Ifølge sjette betragtning til forordning nr. 1408/71 skal koordinationsreglerne gøre det muligt for arbejdstagere, der flytter inden for Det Europæiske Fællesskab, samt deres ydelsesberettigede pårørende, at bevare de rettigheder og fordele, de har erhvervet, eller som er under optjening.

4 Dette formål skal ifølge syvende betragtning til denne forordning især nås ved sammenlægning af alle perioder, der efter de enkelte medlemsstats lovgivning danner grundlag for erhvervelse og bevarelse af ret til ydelser.

5 Det fremgår af ottende betragtning til nævnte forordning, at bestemmelserne i forordningen har til formål, at de berørte i princippet bør være omfattet af den sociale sikringsordning i en enkelt medlemsstat, således at samtidig anvendelse af flere nationale lovgivninger og de vanskeligheder, som kan opstå som følge heraf, undgås.

6 Artikel 1, litra h), i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at i denne forordning betyder udtrykket »bopæl« sædvanligt opholdssted.

7 I forordningens afsnit II med overskriften »Bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes« fastsætter artikel 13 med overskriften »Almindelige regler« følgende:

»1. Med forbehold af artikel 14c og 14f er de personer, der er omfattet af denne forordning, alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit.

2. Med forbehold af artikel 14 til 17:

a) er en person, der har lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område, eller den virksomhed eller arbejdsgiver, der beskæftiger ham, har sit hjemsted eller sin bopæl på en anden medlemsstats område

[...]

f) er en person, som ophører med at være omfattet af en medlemsstats lovgivning, uden at han bliver omfattet af en anden medlemsstats lovgivning i overensstemmelse med en af reglerne i ovenstående litra eller med en af de i artikel 14 til 17 omhandlede undtagelser eller særlige regler, omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lovgivning alene.«

8 Under samme afsnit bestemmer artikel 14 i forordning nr. 1408/71 med overskriften »Særlige regler, der finder anvendelse på personer, bortset fra søfolk, som har lønnet beskæftigelse« følgende:

»Reglen i artikel 13, stk. 2, litra a), finder anvendelse under iagttagelse af følgende undtagelser og særregler:

1) a) En person, der på en medlemsstats område har lønnet beskæftigelse for en virksomhed, hvortil han normalt er knyttet, og som af denne virksomhed udsendes til en anden medlemsstats område for dér at udføre et arbejde for denne virksomheds regning, er fortsat omfattet af lovgivningen i den førstnævnte medlemsstat, forudsat at varigheden af dette arbejde ikke påregnes at overstige ét år, og at han ikke udsendes for at afløse en anden person, hvis udstationeringsperiode er udløbet.

[...]

2) For en person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område, afgøres spørgsmålet om, hvilken lovgivning han er omfattet af, efter følgende regler:

a) En person, der hører til det kørende, sejlene eller flyvende personel i en virksomhed, som for andres eller for egen regning foretager international befordring af passagerer eller gods ad jernbane, landevej, luftvejen eller i indenrigs skibsfart, og som har sit hjemsted på en medlemsstats område, er omfattet af sidstnævnte stats lovgivning [...].

b) Andre personer end de under litra a) omhandlede er omfattet:

i) af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område den pågældende er bosat, såfremt han udfører en del af sit arbejde på dette område, eller såfremt han er beskæftiget i flere virksomheder eller hos flere arbejdsgivere, der har deres hjemsted eller bopæl på forskellige medlemsstaters område

ii) af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område den virksomhed eller arbejdsgiver, som beskæftiger den pågældende, har sit hjemsted eller sin bopæl, såfremt han ikke er bosat i en af de medlemsstater, hvor han udfører sit arbejde.«

9 Den i syvende betragtning til forordning nr. 1408/71 nævnte sammenlægning fastlægges især i dennes artikel 10a, stk. 2, artikel 18, 38, 45, 64 og 72.

10 I henhold til artikel 12a, nr. 2) og 4), i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 (EFT 1997 L 28, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 311/2007 af 19. marts 2007 (EUT L 82, s. 6), er den i henhold til forordning nr. 1408/71 kompetente stats myndigheder, såfremt en person, som normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område, i henhold til sidstnævnte forordnings artikel 14, stk. 2, litra b), forpligtet til at udlevere en attest, der bekræfter, at han er

omfattet af den pågældende stats lovgivning.

11 Denne attest, hvortil blanketten fremgår af afgørelse nr. 202 af 17. marts 2005 truffet af De Europæiske Fællesskabers administrative Kommission for vandrende arbejdstageres sociale sikring om de blanketter, der skal benyttes ved anvendelsen af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 og Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 (E 001, E 101, E 102, E 103, E 104, E 106, E 107, E 108, E 109, E 112, E 115, E 116, E 117, E 118, E 120, E 121, E 123, E 124, E 125, E 126 og E 127) (EUT 2006 L 77, s. 1), er almindeligt kendt under betegnelsen »blanket E 101« eller »attest E 101«.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

12 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Format, der har hjemsted i Warszawa (Polen), udøver aktiviteter som underentreprenør inden for byggesektoren i visse medlemsstater. I 2008 var Format aktiv på 15-18 byggepladser samtidigt i fem eller seks medlemsstater. Format opererede med arbejdstagere ansat i Polen med henblik på disses udstationering til igangværende byggepladser i de forskellige medlemsstater, afhængigt af virksomhedens behov og arten af det arbejde, der skulle udføres.

13 En arbejdstager, der skulle udsendes til en anden byggeplads, modtog en ordre om tjenesterejse. I tilfælde af byggekontraktens ophør og af, at der ikke var beskæftigelse til arbejdstageren, rejste den pågældende tilbage til Polen og havde dermed ferie uden løn, eller arbejdskontrakten blev ophævet. Arbejdstageren skulle i princippet udføre sit arbejde i Den Europæiske Unions medlemsstater.

14 Ifølge den forelæggende rets oplysninger forblev W. Kitas »bopæl«, i den forstand, hvori ordet anvendes i artikel 1, litra h), i forordning nr. 1408/71, i de i hovedsagen omhandlede perioder i Polen.

15 W. Kita var i tre omgange ansat på fuld tid hos Format på grundlag af tidsbegrænsede arbejdskontrakter.

16 Den første kontrakt blev indgået for perioden fra den 17. juli 2006 til den 31. januar 2007 og forlænget via et tillæg til kontrakten indtil den 22. december 2007. Denne kontrakt blev imidlertid ophævet den 30. november 2006. Den definerede stedet for udførelsen af arbejdet som værende »installationer og bygninger i Polen og på Den Europæiske Unions område (Irland, Frankrig, Storbritannien, Tyskland og Finland) afhængigt af arbejdsgiverens instrukser«. I forbindelse med denne kontrakt arbejdede W. Kita kun i Frankrig. I henhold til artikel 14, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71 udstedte socialsikringsinstituttet en attest E 101 til W. Kita vedrørende den lovgivning, han var omfattet af, for perioden fra den 17. juli 2006 til den 22. december 2007. Efter kontraktens ophør den 30. november 2006 blev denne attest rettet til at omfatte perioden fra den 17. juli til den 30. november 2006.

17 Den anden kontrakt blev indgået for perioden fra den 4. januar 2007 til den 21. december 2008. Stedet for udførelsen af arbejdet blev defineret med samme ordlyd som i den første kontrakt. I forbindelse med den anden kontrakt var W. Kita beskæftiget i Frankrig. I henhold til de samme bestemmelser som ved den første kontrakt udstedte socialsikringsinstituttet en attest E 101 vedrørende perioden fra den 4. januar 2007 til den 21. december 2008. Fra den 22. august 2007 til den 31. december 2007 var W. Kita uarbejdsdygtig på grund af sygdom, og den pågældende kontrakt blev ophævet den 5. april 2008. Følgelig rettede socialsikringsinstituttet attest E 101 med henblik på, at denne omhandlede perioden fra den 4. januar til den 22. august 2007.

18 Ved afgørelse af 23. juli 2008 rettet til Format og W. Kita (herefter »den omtvistede afgørelse«) afslog socialsikringsinstituttet på grundlag af polsk lovgivning samt artikel 14, stk. 1, litra a), og artikel 2, litra b), i forordning nr. 1408/71 at udstede en erklæring vedrørende den lovgivning, der fandt anvendelse, ved attest E 101, der kunne bekræfte, at W. Kita i perioderne fra den 1. januar 2008 til den 21. december 2008 og fra den 1. januar 2009 til den 31. december 2009 var omfattet af den polske sociale sikringsordning. Ifølge denne afgørelse var W. Kita ikke en »person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« i den forstand, hvori begrebet anvendes i artikel 14, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71, men en arbejdstager, der er udsendt afhængigt af arbejdsgiverens situation.

19 Den 24. juli 2008, dvs. efter vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, blev der indgået en tredje kontrakt for perioden fra den 30. juli 2008 til den 31. december 2012, som indeholdt den samme oplysning om stedet for udførelsen af arbejdet som i de to foregående kontrakter. I et tillæg til kontrakten af 24. juli 2008 blev det præciseret, at stedet for udførelsen af arbejdet var atomkraftværket i Olkiluoto i Finland. Efter at have arbejdet i Finland fik W. Kita ferie uden løn fra den 1. november 2008 til den 30. september 2009. Arbejdskontrakten ophørte efter fælles aftale den 16. marts 2009.

20 Ved dom af 12. februar 2009 frifandt Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie (regional ret – socialsikringsret i Warszawa) socialsikringsinstituttet i den sag, der var anlagt af Format til prøvelse af den anfægtede afgørelse, idet retten fandt, at betingelserne for at antage, at arbejdstageren var udstationeret, som omhandlet i artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71, ikke var opfyldt, i det omfang Format ikke i det væsentlige udøvede sine aktiviteter i den medlemsstat, hvor dennes hjemsted befandt sig. Denne ret fastslog endvidere, at W. Kita ikke normalt havde lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område, men at han permanent var beskæftiget i flere måneder eller i mere end ti måneder på en enkelt medlemsstats område (i Frankrig og derefter i Finland), og at den almindelige koordinationsregel følgelig skulle finde anvendelse i forhold til ham, dvs. at den lovgivning, der skulle finde anvendelse, skulle defineres ud fra princippet om det sted, hvor beskæftigelsen fandt sted.

21 Format og W. Kita iværksatte appel af dommen af 12. februar 2009 ved den forelæggende ret.

22 Format har gjort gældende, at den ordning, inden for hvilken dennes arbejdstagere udfører deres arbejde, er den, der er fastsat i artikel 14, stk. 2, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71, som ikke nødvendigvis vedrører en samtidig udøvelse af den pågældende aktivitet i to eller flere medlemsstater, og som ikke nævner nogen form for referenceperiode eller den hyppighed, hvormed arbejdstageren skal skifte arbejdssted eller overskride grænser.

23 W. Kita er af samme opfattelse som Format og har i forbindelse med appellen anført, at hans situation svarer til den i artikel 14, stk. 2, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71 omhandlede, idet han allerede »normalt har haft lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« i forbindelse med arbejdsforholdet til Format, dvs. i forbindelse med de kontrakter, der blev indgået for det arbejde, der skulle udføres på seks medlemsstaters område, selv om de indtil nu alene er blevet udført i to af disse medlemsstater (Frankrig og Finland). Såfremt W. Kita endvidere skulle blive flyttet til en byggeplads i Polen, ville den nævnte forordnings artikel 14, stk. 2, litra b), nr. i), også finde anvendelse.

24 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at begrebet »person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« i artikel 14, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71 ikke er entydigt.

25 På det grundlag har S?d Apelacyjny – S?d Pracy i Ubezpiecze? Spo?ecznych w Warszawie besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Betyder den omstændighed, at det personelle anvendelsesområde for artikel 14, stk. 2, [...] i forordning nr. 1408/71 [...] relaterer til en »person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« – om hvem det i denne bestemmelses litra b) videre præciseres, at det drejer sig om en person, der ikke falder ind under litra a) – i tilfælde, hvor en arbejdstager på grundlag af et arbejdsforhold er beskæftiget af en og samme arbejdsgiver

a) at denne arbejdstager skal anses for en sådan person, når den pågældende på grund af beskæftigelsens karakter udfører arbejdet, der også udføres i forholdsmæssigt korte tidsrum, samtidigt i forskellige medlemsstater og i den sammenhæng ofte krydser medlemsstaternes grænser

og

b) at arbejdstageren ligeledes skal anses for en sådan person, når den pågældende i forbindelse med ét og samme arbejdsforhold er forpligtet til normalt (sædvanligvis) at udføre arbejdet i flere medlemsstater, herunder i den medlemsstat, på hvis område han har bopæl, eller i flere andre medlemsstater end hans bopælsmedlemsstat

uden at det afhænger af varigheden af de på hinanden følgende perioder, hvor den pågældende opfylder sine forpligtelser i de enkelte medlemsstater, og af de mellemliggende afbrydelser, eller af, at der er en tidsmæssig begrænsning?

2) Hvis den ovenfor under [litra] b) anlagte fortolkning skal lægges til grund, kan artikel 14, stk. 2, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71 da finde anvendelse i en situation, hvor arbejdet ifølge den forpligtelse, der følger af arbejdsforholdet mellem arbejdstageren og én og samme arbejdsgiver, normalt skal udføres i flere medlemsstater, men også omfatter forpligtelser i arbejdstagerens bopælsmedlemsstat, selv om denne situation – arbejde udført i bopælsmedlemsstaten – må bedømmes som udelukket på tidspunktet for arbejdsforholdets indgåelse, og kan, i tilfælde af et benægtende svar, artikel 14, stk. 2, litra b), nr. i), i forordning nr. 1408/71 i givet fald finde anvendelse?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

26 Ifølge den belgiske regering drejer tvisten i hovedsagen sig om en arbejdstager, der på grundlag af flere på hinanden følgende kontrakter har udført sit arbejde i én medlemsstat, dvs. i Frankrig og derefter i Finland. Hvis den opfattelse, der ligger bag de præjudicielle spørgsmål, lægges til grund, ville det ikke længere være muligt at sondre mellem en udsendt arbejdstager i den forstand, hvori begrebet anvendes i forordning nr. 1408/71, og en arbejdstager, der normalt udfører sit arbejde på to eller flere medlemsstaters område, som omhandlet i samme forordning. Såfremt det efterfølgende antages, at en arbejdstager, der har været udsendt flere gange af sin arbejdsgiver, reelt har haft »skiftende« beskæftigelse i flere medlemsstater, risikerer dette at medføre retsusikkerhed for såvel de berørte arbejdstagere og arbejdsgivere som for de kompetente institutioner, der skal udtale sig i disse situationer. Den belgiske regering har nedlagt påstand om, at de forelagte spørgsmål afvises.

27 Disse argumenter fra den belgiske regering vedrører reelt ikke spørgsmålet om, hvorvidt anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til behandling, men selve den materielle

prøvelse af denne. Anmodningen om præjudiciel afgørelse antages derfor til realitetsbehandling.

Realiteten

28 Den forelæggende ret har med sine to spørgsmål, der behandles samlet, nærmere bestemt spurgt, om artikel 14, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en person, der under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede inden for rammerne af flere på hinanden følgende arbejdskontrakter, hvori stedet for arbejdets udførelse præciseres som værende flere medlemsstaters område, rent faktisk under varigheden af hver og en af disse kontrakter kun arbejder på én af disse medlemsstaters område ad gangen, kan være omfattet af begrebet »person, der normalt udøver lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« i den forstand, hvori begrebet anvendes i denne bestemmelse, og i tilfælde af et bekræftende svar, om en sådan persons situation er omfattet af denne artikels stk. 2, litra b), nr. i) eller nr. ii).

29 I denne henseende bemærkes, at bestemmelserne i afsnit II i forordning nr. 1408/71, hvori indgår den nævnte artikel 14, stk. 2, ifølge fast retspraksis udgør et fuldstændigt og ensartet system af lovkonfliktregler, hvis formål er, at arbejdstagere, der flytter inden for Unionen, skal være omfattet af den sociale sikringsordning i en enkelt medlemsstat, således at overlapninger mellem gældende nationale ordninger og de vanskeligheder, som dette kan give anledning til, undgås (jf. i denne retning bl.a. dom af 23.9.1982, sag 276/81, Kuijpers, Sml. s. 3027, præmis 10, af 10.2.2000, sag C-202/97, FTS, Sml. I, s. 883, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis, og af 9.11.2000, sag C-404/98, Plum, Sml. I, s. 9379, præmis 18).

30 Med dette formål opstilles i artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 princippet om, at en arbejdstager med hensyn til social sikring er omfattet af den medlemsstats lovgivning, på hvis område han er beskæftiget (jf. dom af 17.5.1984, sag 101/83, Brusse, Sml. s. 2223, præmis 15).

31 Dette princip gælder imidlertid »[m]ed forbehold af artikel 14 til 17« i forordning nr. 1408/71. I visse særlige situationer kan man risikere, at den blotte anvendelse af den generelle regel i denne forordnings artikel 13, stk. 2, litra a), ikke vil forhindre, men derimod skabe administrative forviklinger såvel for arbejdstageren som for arbejdsgiveren og de sociale sikringsinstitutioner, hvilket vil kunne hindre udøvelsen af retten til fri bevægelighed for de personer, der er omfattet af nævnte forordning (jf. i denne retning Brusse-dommen, præmis 16). Der er fastsat særlige regler for sådanne situationer, bl.a. i artikel 14 i forordning nr. 1408/71.

32 Det fremgår af sagen, at den forelæggende ret har taget udgangspunkt i en forudsætning om, at artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71 om midlertidig udsendelse af arbejdstagere ikke skal finde anvendelse på W. Kitas situation, henset til, at Format, det selskab, der har ansat ham, ikke normalt udfører aktiviteter i væsentligt omfang i Polen, hvor det har hjemsted, således som krævet ved en korrekt anvendelse af sidstnævnte bestemmelse (jf. i denne retning dom af 17.12.1970, sag 35/70, Manpower, Sml. 1970, s. 289, org.ref. Rec.: s. 1251, præmis 16, samt FTS-dommen, præmis 23 og 45, og Plum-dommen, præmis 22). Der er ikke for Domstolen rejst indsigelse mod denne forudsætning.

33 I øvrigt kan en person – således som den nævnte ret i det væsentlige har anført, og således som det følger af artikel 14, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 – der normalt har lønnet beskæftigelse mere eller mindre samtidigt på mere end én medlemsstats område, være omfattet af begrebet »person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« i den forstand, hvori begrebet anvendes i denne artikel 14, stk. 2 (jf. analogt dom af 16.2.1995, sag C-425/93, Calle Grenzshop Andresen, Sml. I, s. 269, præmis 15).

34 Det er ubestridt, at en sådan situation i praksis ikke svarer til den, der foreligger i hovedsagen, til trods for ordlyden af de kontrakter, der er nævnt i denne doms præmis 16, 17 og 19.

35 På det grundlag ønsker den forelæggende ret oplyst, om begrebet »person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstatsers område« i den forstand, hvori begrebet anvendes i artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 – ud over de arbejdstagere, der samtidigt har lønnet beskæftigelse på mere end én medlemsstats område – omfatter dem, der i det mindste ifølge ordlyden af deres ansættelseskontrakt er forpligtet til at udføre deres arbejde i flere medlemsstater, uden at dette arbejde nødvendigvis skal udføres i flere medlemsstater ad gangen eller næsten samtidigt.

36 I denne sammenhæng har den forelæggende ret anført, at for så vidt angår de eventuelle på hinanden følgende perioder med arbejde udført på mere end én medlemsstats område fastlægger artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 ingen tidsmæssige begrænsninger.

37 På det punkt finder Europa-Kommissionen, at det er muligt i lyset af denne forordnings artikel 14, stk. 1, litra a), at anerkende en periode på 12 måneder som en maksimal grænse. Derimod har socialsikringsinstituttet og den tyske regering i det væsentlige gjort gældende, at flere på hinanden følgende arbejdsperioder kun vil kunne henhøre under nævnte forordnings artikel 14, stk. 2, hvis ingen af dem varer mere end en måned. Den polske regering er af den opfattelse, at den manglende fastlæggelse af kriterier, der kan gøre det muligt at sondre mellem de tilfælde, der er omfattet af artikel 14, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71, og dem, hvor forordningens artikel 13, stk. 2, litra a), skal anvendes, gør det umuligt af hensyn til den praktiske anvendelse af den nævnte forordning at anlægge en bred fortolkning af begrebet »person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstatsers område«. Ifølge Format vil det, når det er vanskeligt at bestemme stedet for den pågældende lønnede beskæftigelse, under alle omstændigheder være hensigtsmæssigt at give prioritet til kriteriet om arbejdstagerens bopæl, dette bl.a. med henblik på at undgå administrativt besvær som følge af hyppige ændringer i, hvilken social sikringsordning der skal finde anvendelse.

38 Der er imidlertid ikke anledning til at træffe afgørelse herom for at kunne give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar.

39 Under alle omstændigheder skal en person, således som Kommissionen har påpeget, »normalt« have lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstatsers område for at være omfattet af artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 1408/71.

40 Det følger heraf, at såfremt udøvelsen af lønnet beskæftigelse på en enkelt medlemsstats område udgør den normale ordning for den berørte person, kan denne ikke være omfattet af anvendelsesområdet for den nævnte artikel 14, stk. 2.

41 På det grundlag og med henblik på at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar skal det tages i betragtning, at der i hovedsagen eksisterer en forskel mellem dels de i hovedsagen omhandlede arbejdskontrakter og de steder, som disse fastsætter for arbejdets udførelse – på hvis grundlag Format har anmodet om udstedelse af en attest E 101 – dels den måde, hvorpå forpligtelserne i medfør af disse kontrakter i praksis er blevet udført.

42 I denne henseende bemærkes, at den institution, der udsteder E 101-attesten, er forpligtet til at foretage en korrekt bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er relevante for at kunne anvende reglerne om bestemmelse af, hvilken social sikringslovgivning der skal finde anvendelse, og følgelig til at sikre rigtigheden af oplysningerne i attesten (jf. i denne retning FTS-dommen,

præmis 51, og dom af 30.3.2000, sag C-178/97, Banks m.fl., Sml. I, s. 2005, præmis 38).

43 Da attest E 101 almindeligvis kan udstedes før eller i begyndelsen af den periode, den omhandler, foretages bedømmelsen af ovennævnte faktiske omstændigheder på dette tidspunkt på grundlag af den berørte arbejdstagers forventede arbejdssituation. Derfor har beskrivelsen af arbejdets karakter, således som denne fremgår af kontrakterne, i praksis en særlig betydning for denne bedømmelse.

44 I denne forbindelse skal der især tages hensyn til den lønnede beskæftigelses karakter, således som denne er defineret i kontrakterne, med henblik på at bedømme, om det forventede arbejde udgør en opdelt lønnet beskæftigelse, der ikke blot skal udføres punktvis på flere medlemsstaters område, dog forudsat at kontraktens ordlyd er i overensstemmelse med det omhandlede forventede arbejde på tidspunktet for anmodningen om attest E 101 eller i givet fald det arbejde, der reelt er udført før eller efter en sådan ansøgning.

45 Ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder med henblik på bestemmelse af, hvilken social sikringslovgivning der skal finde anvendelse, for at kunne udstede en attest E 101, kan den berørte institution i givet fald tage hensyn til – ud over ordlyden af kontrakterne – forhold såsom den måde, hvorpå arbejdskontrakterne mellem den berørte arbejdsgiver og arbejdstager i praksis er blevet opfyldt, omstændighederne ved kontraktens indgåelse og mere generelt kendetegnene og de nærmere detaljer ved den aktivitet, der udøves af den berørte virksomhed, i det omfang disse forhold kan afklare den reelle karakter af det omhandlede arbejde.

46 Hvis det af andre relevante forhold end af kontrakterne fremgår, at en arbejdstagers situation faktisk er forskellig fra den, der er beskrevet i disse kontrakter, medfører den forpligtelse, der er nævnt i denne doms præmis 42, til at anvende forordning nr. 1408/71 korrekt, at det påhviler den pågældende institution, uanset ordlyden af kontrakterne, at basere sine konstateringer på arbejdstagerens reelle situation og i givet fald give afslag på udstedelse af E 101-attesten.

47 Endvidere fremgår det af retspraksis, at det påhviler den institution, der allerede har udstedt en attest E 101, på ny at vurdere, om udstedelsen er sket på et korrekt grundlag, og i givet fald tilbagekalde attesten, såfremt den kompetente institution i en medlemsstat, hvor arbejdstageren har udført sit arbejde, udtrykker tvivl om rigtigheden af de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for denne attest, og/eller overholdelsen af kravene i afsnit II i forordning nr. 1408/71 (jf. analogt i forbindelse med artikel 14, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 FTS-dommen, præmis 56, og dommen i sagen Banks m.fl., præmis 43).

48 I de i hovedsagen omhandlede kontrakter, der er nævnt i denne doms præmis 16 og 17, var stedet for arbejdets udførelse beskrevet som »installationer og bygninger i Polen og på Den Europæiske Unions område (Irland, Frankrig, Storbritannien, Tyskland og Finland) afhængigt af arbejdsgiverens instrukser«. Imidlertid var W. Kita inden for rammerne af disse kontrakter, således som det fremgår af de oplysninger, der ikke er anfægtet, og som er indgivet til Domstolen af den forelæggende ret, Format og socialsikringsinstituttet, beskæftiget permanent i flere måneder eller i mere end ti måneder på én enkelt medlemsstats område, nemlig i Frankrig. Endvidere arbejdede W. Kita inden for rammerne af den efterfølgende kontrakt af tidsbegrænset varighed, der på ny blev indgået mellem Format og W. Kita, kun på finsk område. Det fremgår af sagen, at når arbejdet i forbindelse med hver enkelt af de tre kontrakter var afsluttet, fik W. Kita ferie uden løn, og den pågældende kontrakt blev dernæst efter fælles aftale herom ophævet, inden den udløb.

49 Under disse omstændigheder kan det ikke under hensyntagen til redegørelsen i denne doms præmis 39 og 40 med rette antages, at en arbejdstager i en situation som W. Kitas kan være omfattet af begrebet »person, der har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters

område« i den forstand, hvori begrebet anvendes i artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 1408/71.

50 Derimod vil princippet i artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 under tilsvarende omstændigheder kunne finde anvendelse og ligeledes i givet fald – i perioderne med afbrydelse mellem arbejdskontrakterne – det princip, der følger af samme bestemmelses litra f).

51 Det tilkommer den forelæggende ret at drage konsekvenserne af denne doms præmis 49 og 50 i forbindelse med tvisten i hovedsagen.

52 Under hensyn til ovenstående skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 14, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede kan en person – der inden for rammerne af flere på hinanden følgende arbejdskontrakter, hvori stedet for arbejdets udførelse præciseres som værende flere medlemsstaters område, faktisk under varigheden af hver af disse kontrakter kun arbejder på én af disse staters område ad gangen – ikke henhøre under begrebet »person, der normalt udøver lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« i denne bestemmelses forstand.

Sagens omkostninger

53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 14, stk. 2, litra b), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1992/2006 af 18. december 2006, skal fortolkes således, at under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede kan en person – der inden for rammerne af flere på hinanden følgende arbejdskontrakter, hvori stedet for arbejdets udførelse præciseres som værende flere medlemsstaters område, faktisk under varigheden af hver af disse kontrakter kun arbejder på én af disse staters område ad gangen – ikke henhøre under begrebet »person, der normalt udøver lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område« i denne bestemmelses forstand.

Underskrifter

* Processprog: polsk.